

ПРИМОРСКЕ НОВИНЕ

ЛИСТ ССРН ОПШТИНЕ БУДВА

ИЗЛАЗИ ПЕТНАЕСТОДНЕВНО

ГОДИНА V • БРОЈ 90. • 25. СЕПТЕМБАР 1976.

ЦИЈЕНА 2 ДИНАРА

СТРАТЕШКО ОПРЕДЕЉЕЊЕ СК Корисна размјена мишљења

НАШИ САГОВОРНИЦИ су секретар Општинског комитета Савеза комуниста МИЛАН МИТРОВИЋ и његов замјеник ЖАРКО МИРКОВИЋ. Тема је уобичајена: кратак осврт на пређени пут и постојеће стање, као и најактуелнији задаци, који, по њиховом мишљењу, треба да стоје пред чланством општинске организације Савеза комуниста у садашњем политичком тренутку. Како је предметна тема обимна, сложена и разноврсна, а вријеме за разговор и новински простор ограничени, задовољићемо се да изнесемо само сикре овог разговора, без претензија да оно што напишемо буде свеобухватно и најбоље изабрано.

САМОУПРАВНА РАДНИЧКА КОНТРОЛА ЈОШ ИНЈЕ НАШЛА СВОЈЕ МЈЕСТО

Почећемо од самоуправних друштвено-економских односа. Не можемо бити задовољни с акцијом вођеном на установам конституисања организација удруженог рада, јер нијесмо постигнути планирани резултати. То се нарочито односи на конституисање дјелова организација удруженог рада чији су сједишта ван наше општине. Пред комунистима се поставља задатак да наставе са започетом акцијом, водећи рачуна да се у сваком конкретном случају нађе најповољнији облик установног конституисања. У интеграцији туристичке привреде на ширем подручју једино се види могућност остварења бољих резултата, па тргману интеграционих процеса треба посветити посебну пажњу. Неопходно је подробније размотрити могућности непосреднијег повезивања неких комуналних дјелатности, које су везане за туризам и чине саставни дио туристичке понуде. У даљем развоју самоуправних односа посебно се треба позабавити самоуправном радничком контролом, јер досадашњим радом ових органа, не можемо бити задовољни. Предстоји потреба организација и систематскијег рада на оспособљавању њених чланова. Појачана је лична и колективна одговорност радних људи изабраних у органима самоуправљања, али не у довољној мjeri, посебно у неким срединама. Још увијек се ту и тамо јављају отпори, где пријатељство, фамилијарност и рођачке везе спутавају ефикасност рада Савеза комуниста. Самоуправни односи у ванпривредним дјелатностима нијесу на задовољавајућем нивоу, па треба наставити с напорима да се они усклади са садашњим степеном друштвеног развоја. Посебну бризу у наредном периоду треба посветити питањима правда и рада мјесничких и интересних заједница.

Са функционисањем делегатског система такође не можемо бити у потпуности задовољни, иако је успостављен одређени контакт, на релацији делегација — делегат — Скупштина општине, јер је, најчешће, изостала она жељна веза између делегације и делегата, а једне стране, и изборне базе, а друге стране. Неопходно је даљом акцијом Савеза комуниста, Социјалистичког савеза, Савеза синдиката и осталих друштвено-политичких чинилаца учинити, да већ напоре на развијању делегатског система, како би се изборна база могла што потпуније укључити у токове самоуправног одлучivanja.

ДРУШТВЕНА САМОЗАШТИТА — НЕРАЗДВОЈНИ ДИО НАШЕГ САМОУПРАВНОГ СИСТЕМА

Нормативна дјелатност није у потпуности усклађена с уставним начелима, па се и на том плану комунисти морају ангажовати, јер се не смije дозволити да заостале правне норме одражавају превазиђене друштвено-економске и међуљудске односе. Приликом регулисања друштвено-економских односа у нормативним актима, треба утврдити критеријума у решењу, чијом ће се примјеном онемогућити преливање дохотка и отуђивање права одлучивања од радних људи који га стварају. Једино ће се на тај начин обез-

бједити трајна и стабилна основа за заједнички и дугорочни развој свих основних организација и окајури интегралних дјелова и других радних организација и установа.

Имајући у виду сложеност ситуације у којој се одија привредна активност, потребно је заоштрити одговорност на свим нивоима у основним организацијама удруженог грађа, радним организацијама и Скупштинама општина, као и повести континуирани и синхронизовани акцији у циљу стабилизације привредних токова и активирања унущајућих резерви, које су још недовољно искоришћене. Треба детаљно сагледати све елементе у структури трошкова и предузети мјере за њихово смањење, као и утврдiti потребе за трајним обртним средствима и трајним обогађајућим решењима у зејадници с пословним банкама. Морамо елеминисати још увијек присутна схватља да је повећање цијена производа и услуга једини излаз из насталих тешкоћа, као и ангажовати се на примјени недовољно афирмисаног принципа расподјеле личних дохотака пре ма, резултатима рада, с обзиром да лични дохотци расту брже од дохотка, односно профуктивности рада. Неопходно је створити услове да се расподјела дохотка врши у правцу јачања репродуктивне способности привреде,

као и предузети конкретне мјере у циљу измене или допуне одређених општинских прописа, ради изједначавања услова привреда. Све то захтевају пуну мобилност чланова Савеза комунисти у циљу што дослеђење реализације задатака постављених стабилизационим програмима.

Друштвена самозаштита, као неразвојни дио наше самоуправног друштвеног система, мора се перманентно развијати, па на том плану комунисти морају преојачати својим ангажовањем и примерима. Њу треба схватити као инструмент који стоји на располaganju радним људима да се организовано и успјешno боре не само против непријатеља него и против свих негативних појава, нарочито када је у питању пословање и управљање друштвеним средствима. Због слабог рада унущајуће контроле, државни органи текшиће откривају извршиоце кривичних ојела — противправног присвајања друштвених имовина чији је број у порасту. Неки комунисти се неодговорно понапају по питању предузимања обрђених заштитних мјера, што је одраз либералистичких односа у тим колективима.

Може се констатовати да су у идеолошко-политичком образујању чланова Савеза комуниста постигнути значајни резултати, иако нијесу били створени потребни организациони, кадровски и материјално-финансијски услови да би оно функционисало успјешно и као члancovit систем у свим идеолошким облицима на нашем подручју. Постигло ће се међутим далеко више да су сви чланови Савеза комуниста свестране и одговорније пришли извршивању својих обавеза. У наредном периоду треба наставити са започетим акцијама и обезбиједити

(Наставак на 2. страни)

Савез економиста Црне Горе организовао је 17. и 18. септембра у Будви расправу о актуелним економским питањима третираним у Нацрту закона о удруженом раду, као што су: организовање основних организација удруженог рада, регулисање друштвено-економских односа међу ООУР-има, расподјела и распоређивање дохотка и минули рад. Основу за ову корисну размјену мишљења, која истовремено представља значајан допринос опште-друштвеној расправи о Нацрту закона о удруженом раду, чинили су девет реферата, које су поднијели истакнути економисти и правни стручњаци из наше Републике.

У току дводневног засиједања дата је подршка концепту Закона, указано на његов допринос у разради о изградњи организационе структуре удруженог рада и у том смислу дивергентна тумачења појмов ног одређења и дефинисања ООУР-а као основне ћелије удруженог рада и самоуправљања.

Овим питањима посебно је говорио др Павле Богетић, предсједник Савеза економиста Црне Горе.

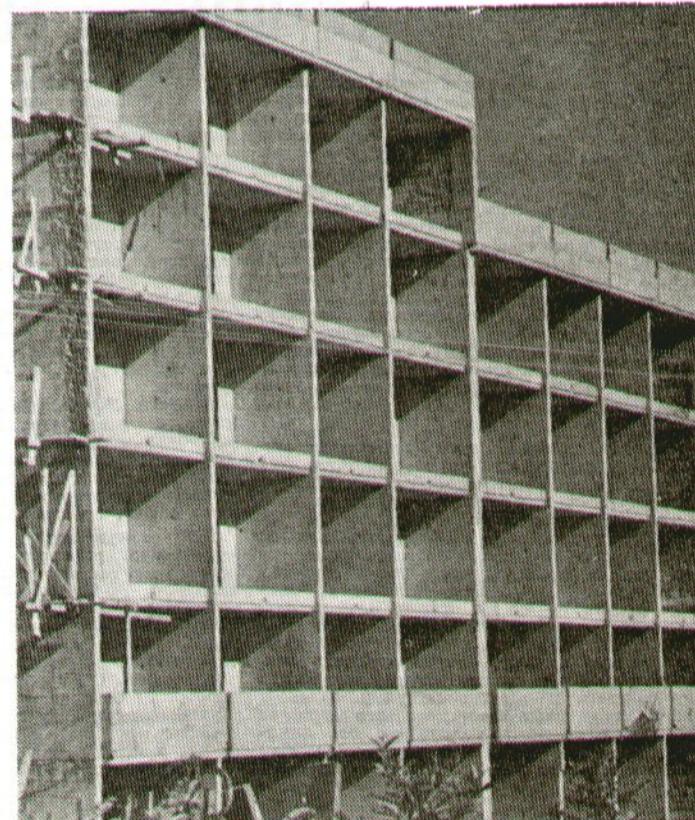
Професор Душан Вучековић изnio је став да је у нашем систему сувишно расправљати о питању — који је то основни пословни субјект нашег друштвено-економског система. По њему то су сви организациони облици удруженог рада.

О друштвено-економској садржини и проблемима удружења представља говорио је мр Вук Огњановић. Он је дао киз сугестија за прецизирање одредби у Закону и, аналогно томе, ставове друштва о овој проблематици. По његовом мишљењу, било би добро да се у Закону о удруженом раду угради одредба о такозваној програмирању акумулацији, а мр Божидар Газивода, такође, сматра да је потребно законском одредбом предвидети и програмирање дохотка.

О мјерилама и критеријумима расподјеле дохотка и по том основу формирању личног дохотка говорила је професор Гордана Богетић, а професор Милош Радуловић о идејама и ставовима о минулом раду кроз Нацрт закона.

Говорећи о положају радне заједнице у удруженом раду, Томаш Павличин сугерирао је потребу прецизирања нормирања основних друштвено-економских односа између радне заједнице и ООУР-а из домена материјалне производње, које користе услуге радних заједница. Осврте на специфичне проблеме конституисања друштвено-економских односа, стицање и расподјелу дохотка и сугестије за неке измене формулација у Нацрту закона о удруженом раду изнисијели су Милорад Глобаревић, економиста Агрокомбината „13. јул“, и Јозефина Павићевић, финансијски директор Комунално-стамбеног предузећа Титоград.

Интересантно је напоменути да савјетовању у Будви нијесу присуствовали домаћини — економисти из органа управе СО Будва нити било које привредне радне организације, а посебно зачујије одсуство представника „Монтенегротуриста“ — као највеће интеграционе целине у нашој Републици.

1977. године, Будва ће располагати с неколико десети на врло комфорних и функционалних станова и гарсона.

В. Р.

ЈАЧАЊЕ ОСНОВНИХ ОРГАНИЗАЦИЈА СТРА- ТЕШКО ОПРЕДЈЕЉЕЊЕ САВЕЗА КОМУНИСТА

(Наставак са 1. стране)

потребну литературу, како би комунисти, омладинци и остали заинтересовани субјекти били у могућности да прате историјски развој марксистичке мисли и савремена друштвено-економска и политичка кретања.

ЗА МОРАЛНО-ПОЛИТИЧКУ ПОДБНОСТ РУКОВОДЕЊЕГ КАДРА

Чланови Савеза' комуниста у радним и другим организацијама и заједницама треба да покрећу иницијативу код свих чинилаца у циљу отклањања слабости и недостатака у кадровској по

Са радне акције

литици. Они морају да се изборе да се у самоуправним актима уграде правилни ставови о кадровској политици и елиминишу могућности њеног прилагођавања појединачима. Све организације Савеза комуниста су дужне да обезбиједе досљедно поштовање ставова да се на друштвене функције не могу брати лица која су на било који начин дошла у сукоб с политиком Савеза комуниста уз омогућавање таквим лицима да у конкретној пракси исправљају своје раније грешке и доказују да су за курс и политику Савеза комуниста. Приликом рјешавања одређених кадровских питања, радне организације и друге самоуправне заједнице треба да остваре одговарајућу сарадњу с општинским друштвено-политичким организацијама, како би се до краја обезбиједила морално-политичка подобност руководећег кадра. Ово је потребно нарочито у садашњем

О НЕПРОВЈЕРЕНОЈ ИНФОРМАЦИЈИ

Заступање ООУР „Праха“ вршено је у складу са Уставом законима и адвокатском етиком, што се и верификује правно ваљаним актима и радњама из овог грађанско-правног односа између пуномоћника-адвоката, и ООУР „Праха“. Отуда је несхватања храброст и слобода даваоца предметне информације која је у супротности са свим етичко-друштвеним нормама нашеј самоуправног социјалистичког друштва у коме је сваком грађанину зајамчен морални интегритет, част и углед од вриједња од неодговорних и необвијештених појединца који сређствајавног информисања користе у некакве несхватаљне сваре, чија је последица овог пута био напад на мој морални

аст и углед.
ашан Перовић адвокат

ло снаге да се таква диференцијација спроведе, па се ишло линијом незамјерања.

Питању политичког јединства комунисти морају прилагодити као једној од најважнијих обавеза у садашњем тренутку, и то без обзира да ли се ради о јединству унутар партијске организације или у руководствима Савеза комуниста Най-

муниста. Из тог разлога Општински комитет и други органи Конференције морају ојачати контакте и везе с основним организацијама и њиховим секретарима, путем савјетовања, учешћа у њиховом раду и других облика, са циљем да се оне потпуно оспособе за вршење својих функција.

Д. Јововић

АКТУЕЛНЕ ТЕМЕ

ДРУШТВЕНА СВОЈИНА И САМОУПРАВЉАЊЕ

Суштина сваког друштвеног система обређена је карактером својине над средствима за производњу и та чињеница опредељује и условљава и карактер власти у једној земљи. Другачије речено, питање својине представља централно питање друштвеног развоја и односа у свим друштвеним формацијама. Због тога је питање својине увијек било једно од најважнијих и најактуелнијих у историји људског друштва.

Питање својине и својинских односа придаван је обидуји велики значај, а нарочито за вријеме пролетерских револуција. Наша револуција, лемељто, је захватила својинске односе; у развоју нашеј самоуправног социјалистичког друштва друштвена својина представља један од основних поступала, без кога не би било могуће успјешно спроводити ослобођење рада и изградњивати нове међуљудске односе.

У нашим условима под друштвеним својином не подразумијева се појединачно, групично, колективно, нити државно власништво над средствима за производњу. Друштвеним средствима најсути су свакије нити ничије, јер друштвена својина није својина као монополији је право својине. У нашим условима друштвена својина је однос међу људима производни или друштвено-економски однос у коме радник — не на основу својине на средствима за производњу, већ на основу својег рада и „заједничке својине“ над средствима за производњу — кроз самоуправљање и одговарајући систем међусобних права и одговорности у уздржаном раду присваја производ свога рада. Ово стога што друштво на својину значи негацију својине као монопола, као правне својине, па зато у систему друштвene својине нико не може располагати резултатима рада по основу својинских права.

Друштвена својина искључује експлоатацију човека од стране човека, уклања монополе политичке и економске власти и значи опште превазилажење класне својине разрђавањем основне друштвене противнречности између друштвеног карактера производа и производа, прислађајући резултатима

рада. Она, као таква, значи и превазилажење државне својине као облика који јој претходи и који значи почетну фазу у процесу подруштвљавања средстава за производњу. У нашем систему друштвене својине представља непотпућиву основу индивидуалног и уздруженог рада који је једини основ управљања и располагања средствима за производњу, присвајања резултата рада, стичања личног добротка и друштвеног положаја човека, развијатка материјалне основице друштвених заједница и социјалистичких друштвених односа који се реализацију кроз друштвено самоуправљање у коме се остварује расподељба према резултатима рада. Прекосистема друштвене својине остварује се ослобођење рада и свестрана еманципација човека.

човека.

Према Уставу СФРЈ, предмет друштвених
својина су средства за производњу и други
средства удржавеног рада, производ удржаве-
ног рада и доходак остварен удржавеним ра-
дом, средства за задовољавање јадејничких
општих, друштвених потреба, природна богат-

У самоуправном друштву својина над представима за производњу представљају такав облик својине у коме су непосредни производњачи друштвено-економски здружени са представима за производњу. Она представља фундаменталан услов заједничког и слободног личног рада и њено постојање усвлађује присвајање резултата рада од стране других људи. О сумити друштвене својине у Програму СКЈ се каже: „Са економског гледишта, друштвена својина омогућава усаглавање производње према потребама људи у циљу његовог што потпунијег задовољења. Она једноставно спречава и отуђује вишак рада од производњача, стављајући производњача у положај да одлучује о намјени и расподјељењу друштвеног продукта и да једно непосредно присваја дио друштвеног продукта који он производи у друштвено организованој производњи“.

хвата и девијација које су могуће, с обзиром на неразвијену друштвену свјест код појединача. Самоуправни социјалистички систем се не може ослањати на моделе заштите и облик одговорности који су својствени претходним друштвеним формацијама. Он је у том погледу отишао квалитетно даље и то долази до изражaja кроз разне форме заштите и самозаштите друштвене својине и интерес социјалистичког друштва. Тако, поред осталих друштвених вриједности које штити наше друштво, у први ред долази друштвена својина, јер она као база усlovљава егзистенцију, развој и напредак социјалистичког друштва. Она је неопходан услов самоуправног развоја друштва као што су ваздух и вода, услови за живот живих организама.

вода услови за живот живих организама. У циљу заштите друштвене својине развиле су се бројне форме и врсте одговорности: уставна, кривична, преступна, прекрајна, политичка, морална и материјална одговорност. Ово због тога што су још увијек присутне разне деформације које иду на штету укупне економске моћи удруженог рада. Постоје бројни облици захватања и расписања друштвене својине, њеног претакања у приватне чепове, галантног понашања при циком трошењу представљају репрезентација или припремања банкета до најпростије крађе и противправног присвајања. Истина, тога је све мање, јер радничка класа све вишема својом класном свијешћу, стручним способностима, културом и идеолошки сазријева за своју историјску мисију, да кроз ослобођење рада ослободи себе као класу од свих облика отуђења. Она преузима улогу да максимално и одговорно организује заштиту друштвене својине и да на том задатку, као своју испружену руку, још ефикасније користи све државне органе и расположиве друштвене снаге.

За вријеме паузе — успомена са логоровања

Поро Кнезеви

— 15 —

ПРВОРАЗРЕДАН ЗАДАТAK

Неријешено питање канализације на потесу Будва — Бечићи прозрокује загађивање морске воде и доводи у питање здравље туриста. То је попримило такве размјере да се наредна туристичка сезона с постојећим стањем не може и не смije дочекати. То је проблем, који по свом значају захтијева приоритетно и хитно рјешавање, јер је све оно што је изграђено, све оно што се страном и домаћем госту нуди, доведено у питање.

Као што је познато, Грађевински факултет у Загребу израдио је пројекат канализације којим се, примјенивши најновијих технолошких мјера, рјешава питање отпадних вода. Пројекат је одобрен од стране надлежног савезног органа, тако да само треба затворити конструкцију финансирања и приступити изградњи главног канализационог колектора, како би се наредна сезона дочекала спремно.

До сада је у циљу по-бољашања друштвеног стандарда изграђено низ инфраструктурних објеката, што је допринијело да наша туристичка понуда буде комплетнија. Све је то учињено узимањем кредита под врло неповољним условима, тако да су данас домаћа тури-

у изградњу мреже канализације треба укључити све кориснике — радне организације и грађана

зационе мреже на потесу Будва — Бечићи.

Уколико поједини угости телско-туристички објекти не приступе потписивању за једничког договора биће искључени из санитарних разлога с водоводне мреже, и то почев од 1. јануара 1977. године. О томе су благовремено обавијештени предсједници склупштине општине на чијој се територији налазе матичне организације угости телских објеката, како би били упознати с посљедицама које ће услиједити уколико се објекти с њиховог подручја не одлуче за потписивање овог договора.

Према изграђеном елаборату, агенције ће — „Унис турист“, „Путник“ ЈАТ, „Атлас“, „Инекс“, „Глобтур“, и „Компас“ — учествовати у обезбеђењу средстава за изградњу главног канализационог колектора, и то у проценту од 2% од укупног прихода, што износи 656.922,00 динара.

Поред основних организација удруженог рада из области туристичке привреде,

И Јадрански сајам ће учествовати у трошковима изградње

стичка привреда и Скупштина општине Будва — као инвеститори или гаранти — прекомјерно задужени. Због те презадужености они нијесу у могућности да сами приступе изградњи система канализације, а није ни ред да искључиво они сносе трошкове изградње овог објекта, чије је постојање од посебног интереса за све угости телско-туристичке и друге радне организације, без обзира на то где се налази њихово сједиште.

Неопходно је да се у изградњу канализационе мреже укључе и сви објекти, који на овом потесу постоје и нуде услуге смјештаја домаћим и страним туристима, односно искључиво својим радницима. Само синхронизована акција свих заинтересованих субјеката и заједничко обезбеђивање средстава може ријешити акутни проблем канализације на овом потесу, па ће се у првој половини октобра одржати састанак посвећен овом питању, на коме ће овлашћени представници свих заинтересованих субјеката потписати договор о заједничком финансирању изградње канали-

у финансирању канализационе мреже треба да узму учешће и сљедеће радне организације: „Зета филм“, Комунално-стамбено предузеће, „Јадрантурист“, Електро дистрибуција, „Житокомбинат“ Бачка Топола — пекара Будва, Јадрански сајам и Ауто-мото друштво Будва. Оне би учествовале у финансирању са 2% од прошлогодишњег укупног прихода, што износи 2.244.679,00 динара.

Одмаралишта би учествовала у финансирању са 102,00 динара по једном квадратном метру нето корисне површине. Тако би она са подручја Бечића, којих има осам са 39.917,00 m² нето корисне површине, уплатила износ од 4.071.534,00, а одмаралишта са подручја Будве, којих има шеснаест са 19.545,64 m² нето корисне површине, 1.993.655,28 динара.

Акција на реализацији овог подухвата је започета благовремено, па, како су се у њеном спровођењу укључиле све општинске друштвено-политичке структуре, очекује се да ће она и уродити плодом.

Д. Јововић

СА САСТАНКА КОМИСИЈЕ ЗА ИСПИТИВАЊЕ ПОРИЈЕКЛА ИМОВИНЕ

ПОНОВО НА СТАРТУ

На проширеој сједници Комисије за испитивање поријекла имовине општине Будва, одржаној 8. септембра, којој су поред чланова и замјеника присуствовали руководиоци друштвено-политичких организација, склупштински функционери и чланови Извршног одбора Скупштине општине, донесен је програм рада за период септембар — октобар ове године.

Као прво, постављено је питање попуне упражњеног радног мјеста шефа Службе за испитивање поријекла имовине. Конкурс за попуну овог радног мјеста објављен је у дневним листовима „Политика“ и „Побједа“, па ће изабрана радна група у заједници са Комисијом за кадрове, избор и именовање прегледати присјеле пријаве — има их око петнаест — и предложити најповољније лице, водећи рачуна о конкурсним условима и специфичностима посла који треба обављати. Након тога ће се сагледати обим послова у стручној служби и утврдити број извршилаца, као и потреба за евентуалним пружањем помоћи од стране одговарајућих органа и стручних служби друштвено-политичке заједнице.

Стручној служби стављено је у задатак да кроз детаљну информацију о раду да приказ извршених послова и задатака који предстоје, како би чланови и њихови замјеници добили јасну слику о постојећем стању, те на тај начин били у могућности да конкретније прецизирају даље задатке. Нужна је и класификација предmeta према њиховој природи и извршеној обради.

У програму је прецизирано да ће Комисија донијети пословник о свом раду, ко-

ји ће бити усклађен са законским прописима и конкретним условима и приликама које важе за ово подручје, па је наложено стручној служби да припреми његов напрт.

Зграда за агенцију

Чланови Комисије ће се детаљно упознати с одредбама Закона о испитивању поријекла имовине и предложеним изједначавањем и допуњавањем, како би квалификовано могли да учествују у раду. Комисија треба да оствари потпуни контакт са свим друштвено-политичким организацијама у мјесним заједницама и радним организацијама. Основне организације Савеза комуниста у мјесним заједницама и радним организацијама треба појединачно да разматрају све случајеве из својих животних или радних средина и да конкретно предложе Комисији сва

ког појединца — грађанина за кога се сматра да је стекао имовину на недозвољен начин. У ову акцију треба укључити и остале друштвено-политичке организације из ових средина, које би мишљења основних организација Савеза комуниста разматрале на својим састанцима, допуњавајући их са новим предлозима.

Комисија ће остварити путем сарадње са руководством свих друштвено-политичких организација у општини: након доношења конкретних ставова о појединим случајевима, који представљају предмет испитивања и предлога за покретање поступка, одржаће се састанци с представницима руководства друштвено-политичких организација, Извршног одбора Скупштине општине, Општинским јавним правобраницем и Друштвеним правобраницем самоуправљања, на којима ће се детаљно претресати ова питања.

Детаљно ће се испитати поријекло имовине за све новоизabrane чланове Комисије и њихове замјенике и о најеном стању сачините одговарајућа констатација. Тако ће се поступити и у односу на функционере друштвено-политичких организација, Скупштине општине и директоре — руководиоце свих радних организација.

Конкретним предлозима и сарадњом с одговарајућим органима и службама друштвено-политичке заједнице и друштвено-политичких организација, Комисија ће настојати да превентивним дјелом оствари обезбеђење нових жаришта неправданог богаћења појединца на основу привилегованих положаја одређених заједница.

Ступиће се у контакт са Заводом за вјештачје у Веограду по питању вјештачња имовине која је предмет испитивања, па ће се, у циљу обезбеђења те сарадње, уговором регулисати сви односи из ове области. Одмах након закључивања уговора Заводу ће се уступити на обраду сви предмети који су доспјели до стадијума вјештачња и утврђивања вриједности имовине.

Оствариће се пуну сарадња и са Службом друштвених прихода, која ће, уколико којој у поступку разреза поре за утврди да постоји основна сумња да имовина и средстава грађана нису стечена на законит начин, доставити Комисији списе предмета, с предлогом за покретање поступка.

Д. Ј.

Отворен нови дјечји вртић

Многи родитељи у нашем граду имају разлога да буду радосни: прије непун мјесец дана нови дјечји вртић отворио је капије и примио многе малишане.

Саграђен на простору између пијаце и старе аутобуске станице, један од најмодернијих у нашој Републици, вртић може да прими стотинадесеторо дјеце. У њему

му има више одјељења: јаслице, дводје кукиње, магацин, пернионица, фискултурна сала за дјецу старијег узроста. Уведен је централно гријање.

Грађевински радови на овом објекту стајали су преко пет милиона динара, које је обезбиједио Фонд за непосредну дјечју заштиту Скупштине општине Будва.

Састанак жељезничара

Будва је домаћин значајног скупа који је почeo 20. септембра, а трајаћe до 1. октобра. У њој су се састали жељезничари из европских земаља да би расправљали о пројекту међународног реда вожње жељезница на такозваном „Старом континенту“. Биће, наравно, ријечи и о прузи Београд — Бар која је недавно укључена у међународни ред вожње.

Овом скупу, поред еминентних жељезничких стручњака из цијеле Европе, присуствују представници свих жељезничких транспортних предузећа, као и многих друштвено-политичких и радних организација из наше земље.

Не тако давно преко будванског пристаништа одвијао се го тово читав живот овог места, Редовни саобраћај Југословенске линијске пљо видбе био је углавном једини веза Будве и читавог Црногорског приморја са свијетом. Морем се одвијао путнички и теретни саобраћај: кад би бродска сирена на улазу у залив огласила долазак брода, „Фермавали“ су сви други послови и према риви би хрлило и старо и младо, домаће и „Фурешто“. Тамо се орила пјесма и свирка, чули би се поклици добро дошлице, одвијао се прави ритуал дочека и испраћаја брода и никаде као ту није се могао доживјети приморски амбијент. Био је то заиста неизбораван доживљај за сваког посјетиоца Будве.

ЛУКА — ПАРКИРАЛИШТЕ ЗА АУТОМОБИЛЕ

Данас будванска лука више није она што је некада била. Након изградње Јад-

БУДВАНСКА ЛУКА — НЕКАД И САД

ранског пута и аеродрома у Тивту дошло је до наглог опадања поморског саобраћаја. Док се прије само двије године у луци истоварало по неколико хиљада тона рође дневно, сада се годишње истовара једва пет до шест стотина тона! Осим једне рибарске коче и, с временом на вријеме, покоје јахте, у пристаништу се ријетко може видjetи путнички брод. Два излетничка бродића, којима „Путник“ и „Атлас“ одржавају локални саобраћај, и стотинак приватних чамаца — то је све што је остало од некадашње атмосфере у будванском пристаништу. За право, будванска лука данас више личи на паркиралиште за аутомобиле него на пристаниште! И поред тога што је Скупштина општине забранила паркирање у сезони је сваки квадратни метар пристаништа притиснут аутомобилима.

Но, невоље будванске луке нијесу само у томе. Она

би данас била још атрактивнији пункт на овој ривијери да није стављена на посљедње место од свих комуналних објеката којима управља Комунално-стамбено предузеће у Будви. О томе смо разговарали с Николом Бошковићем, референтом за лукс и плаже, који се стара о овом објекту.

— Будва је једино поморско место на Јадрану које нема марину — кутак који би био намијењен за туристичке јахте и чамце, где би се снабдијевали опремом и вршили оправке — рекао нам је Бошковић. — Ми смо неспособни да прихватамо пловне објекте ове врсте, уколико би њихови власници жељели да се ту задрже, а то би било корисно не само за луку него — како се каже — и за све субјекте у туристичкој угоститељској привреди. Располажемо с 200

метара оперативне обале, а само за прихваташе туристичких чамаца потребно нам је 200 везова.

ПОТРЕВНА СУ ВЕЛИКА СРЕДСТВА

Свака лука која хоће да се бави јахтинг турizmom мора поред мјеста за везивање имати и оне основне објекте које јахтинг туризам тражи: струју, воду, радионицу, санитарне и друге уређаје. Будванска лука од свега тога нема ништа осим пумпе за снабдијевање горивом. Ако се неко и „веџе“, не може бити сигуран да ће остати на том мјесту ни један дан! Зато многобројни страни туристи на јахтама, а то је клијентела са дубоким цепом, заобилази будванску луку.

— За оспособљавање луктара — каже Бошковић — по требне су велике инвестиције. Својевремено је израђен

идејни пројекат за изградњу новог и обликовање постојећег гата. Његовом реализацијом би се теретна лука издвојила, а остали дио службено би за јахте и чамце. Прије десетак година били су почели радови на уређењу пристаништа и његов газ био је продубљен до седам метара, али је због уливања фекалија из Старог града по ново дошао на половину те дубине.

У пристаништу, иначе, влада прави кркљанац. Постоји преко сто везова — што на плутачама што на обали која је необраћена. А када се томе дода још просјечно стотинак страних чамаца, који ту у сезони треба да дођују мјесто, онда није тешко схватити колико је лука постала „уско грло“ и да овај објекат заслужује више пажње и више бриге.

Љубо Урбан

Скучен простор, слаба услуга и — једна одлука

Ево шта о проблемима луке каже ЂОРЂИЈЕ БУЈКОВИЋ, шеф лучке истоставе у Будви:

— Ако скученом простору, неорганизованој служби и слабој услуги додамо још и најновију одлуку Општинске скупштине о лукским таксама, онда се можемо поздравити с научним турizmom. Према садашњој одлуци о лукским таксама за јахте, плаћа се по дужном мјетру објекта 20 динара за прва два дана, а сваки наредни дан 50% од тога износом. Да бих био јаснији, ако је јахта дуга 20 метара, за прва два дана платиће 400 динара, а ако остаје још пет дана, седмодневни боравак, само за то што се привеза, стајаће га 900 динара! Под тим условима код нас неће остати ни један турист, ма колико му био дубок цеп. Очигледно је да су надлежни предвидјeli да од ових туриста узимамо новац и на друге начине, а не само путем таксе.

Лоше је организована гранична служба. Гости по неколико сати морају чекати

док дође царник и представник лукског повјерништва из Бара, што представља веома лошу рекламу нашег туризма. Мишљења сам да би гранични прелаз био далеко боље регулисан када би се у Будви обезвиједиле просторије за царинску службу и повјерништво, бар у периоду од почетка маја до краја октобра.

Својевремено је будванска лука била одређена као мјесто за пристајање ферибота у Будви, посебно у току зиме

радове које је требало претходно извести. Нешто је и урадено: на Словенској плаžи постављана су аутоматска свијетла за упlovљавање, багерисан је маневарски простор, прокопан улаз у лукс, али још није коначно довошен, јер су радови престали. За ове послове утрошена су огромна средства, а она су бар до сада само мртви капитал. А шта би значило пристајање ферибота у Будви, посебно у току зиме кувшино је о томе говорити.

Но, ако лукс не можемо проширити и оспособити за једну сезону, јер то захтијева велика средства, можемо много тога урадити што не захтијева никаква улагања, већ само више организованости и добре воље. Можемо бар кључ од шахта, где се стаклом водом снабдијевају јахте, предати другу који продаје гориво, а не да стоји код сасвим трећег лица кога морају тражити по неколико сати да отвори чесму.

БОЛОВАЊА ИЛИ „БОЛОВАЊА“

У РАДНИМ ОРГАНИЗАЦИЈАМА па подручју будванске општине просјечно два десет радника дневно одсуствује с посла. Од тога више од 50% користи боловање, а остали су „оправдано“ одсутни. На први поглед, одсутних нема много, али када се зна да се ради о угоститељској привреди и другим услужним дјелатностима, да, рецимо, у јеку сезоне кухиња појединачног угоститељског објекта остане на само три раднице, да чак, запријети опасност престанка производње хлеба, онда се могу сагледати посљедице таквог стања.

Још на почетку сезоне, с обзиром на прошлогодишње искуство, када је дневно одсуствовало и по 30 радника из поједине радне организације, Комитет ОК СК, Општинско вijeće синдиката и Вијеће скупштине осигураника радника и земљорадника у Будви, упутили су препоруку радним организацијама и медицинском осoblju Дома здравља у Будви са циљем да се спriјече неоправдана боловања, која наносе вишеструку штету како радној организацији тако и фонду за социјално осигурање.

— Одазвале су се само четири радне организације — рекао нам је др Петар Зец, предсједник Вијећа давалаца услуга Скупштине осигураника Будва, док су све остале прећутно прешле преко овог проблема, тако да се и даље скруто плаћа нерад, а све се то, дакако, негативно одражава на савјесне раднике који испаштавају, јер угоститељска привреда нема резервног кадра

као замјену за one који „болују“ да би свршавали приватне послове.

Колико су надлежне службе по радним организацијама неорганизоване и неефикасне да спriјече неоправдано одсуство вање с посла потврђује и чињеница да се готово ни у једној не могу добити тачни подаци о томе. Једино се зна да се највише одсуствује у априлу, када се спремају куће за издавање, и у јесен, када „sezонци“ настоје да на неки начин продуже уговор о радном односу. Иначе, о некој рачуници из које би се сагледало колико радна организација губи због одсуства с посла нема ни помена. Општинско синдикално вijeћe покушало је да путем анкете дође до одређених података, али радне организације нису томе посветиле никакву пажњу. Можда је примјер ООУР „Словенска плаža“ да путем склapanja једномјесечних уговора са сезонским радницима сузбије неоправдана изостајања с посла, јединствен и непопуларан, али и ефикасан. Ове године органи управљања били су принуђени да прибегну таквом начину пријема и заснивања радног односа, па се стање у погледу изостанака и боловања знатно променило.

Иначе, постоје доста аргументована мишљења да је најбољи начин да се овом друштвеном злу стапе на пут да свака радна организација именује свог лекара који би директно контролисао здравствено стање радника и уједно био одговоран за боловање.

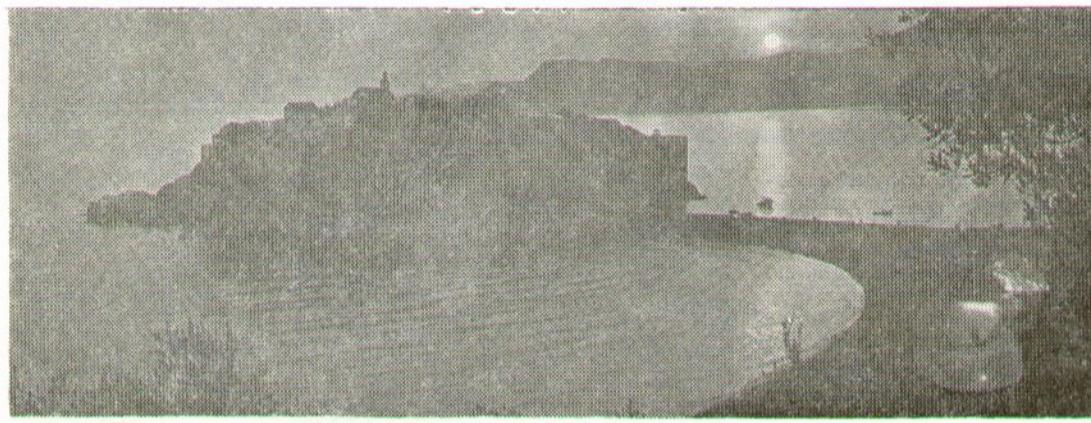
ТРИ ПУТА ВИШЕ ДИВЉИХ ТАКСИСТА

Љубо Урбан, столар у пензији, један је од уредних таксиста чамцијем. Овим послом бави се стално од 1960. године, а повремено се бавио од зачетка туризма у Будви.

— Нас регистрованих власника такси-чамца има десет или два најст, а најмање три пута толико је оних што дивље таксирају. Наравно, криво нам је што је тако, јер ми бисмо могли радити а да не плаћамо порез, пошто нема никакве контроле. Но, озбиљни смо људи, па нам не дозвољава савјест.

Мислим да је најбоље до идућег јета формирати удружење таксиста и организовано се борити против дивљања у нашем послу. Овакво стање не би требало даље да остане, јер, заиста, оставља лош утисак на сваког туриста који зажели да се прошета барком.

Свети Стефан

ДРУГИ О НАМА

ЗЕМЉА ЦРНИХ БРДА

ЊЕМАЧКИ НОВИНАР ГЕРХАРД ШИМИТ ОБЈАВИО ЈЕ У ЛИСТУ »FRANKFURTER RUNDSCHAU« ОД 31. ЈУЛА 1976. ГОДИНЕ НАПИС ПОД ГОРЊИМ НАСЛОВОМ КОЈИ У ОПШИРНИЈИМ ИЗВОДИМА ДОНОСИМО

У поређењу са спавањем сједење је већ посао — каже једна стара црногорска пословица. Зар је онда чудно што у најужнијој — сунцем опаљеној југословенској републици, одмах при граници Албаније — ствари ишо нешто спорије него у сјевернијим регионима? Прије тридесет година једва је тамо било неколико споменика вриједних километара асфалтираних путева. То се, у међувремену, поправило, али још увијек путничке скептично питaju: „Ви путујете у Црну Гору — али, вљада, не у сопственим колима?“

Међутим, онај који стварно нешто жели да види од те „земље црних брда“ треба да буде моторизован. Иначе, остане да виси на плажама, што је лако могуће.

Захваљујући строгим законима о заштити човјекове средине, Јадран — и у близини хотела — блиста у бојама од тиркизне до сафирично-зелене; напоменуна срећа за „водене патове“, поготову онај који се слуže маскама за роњење и флашама кисеоника.

Магистрала уз Јадран омогућила је моторизованим туристима да открију и атрактивну обалу Црне Горе. Авиони сливјени на дубровачки аеродром Бијалице, у Титограду и малом при-

обалном мјесту Тивту, одакле гости брзо пристијевају на пјесковите плаже у Бару, Будви, Котору и Херег-Новом. Путничке агенције организују интересантне излете у унутрашњост земље: до Скадарског језера. Цетиња, некадашњег главног рада Црне Горе, Жабљак — на 1400 м надморске висине у долини Мораче, или до Биоградског језера.

За оне који би са црногорске обале желели у Београд, од прије неколико недеља постоји директна веза возом на прузи веома „богатој“ турелима. Поназаји се из Бара, одакле се може започети и пут за Италију, и то бродом „Свети Стефан“ којим вожња траје само око осам часова.

Ко има смисла за романтику не би требало да пропусти прилику да погледа некадашње рибарско насеље Свети Стефан. до душе, од пирата који су овде некада царовали нијестало ништа. А ако се нешто и пеца, онда само обучени туристи. Ако је неко спреман да за једно ноће с боручком испрружи 50—90 дм (зависно од сезоне), тај стварно добија нешто. Ово ми ни острво лично помало на Mont St. Michel у сјеверој Француској. Старе рибарске кућице спољ су сачуване и само изнутра адаптирane.

Све мање купача на плажама

ЛЕТО ЈЕ ОСТАЛО ЗА НАМА. Туристички радници су нездовољни, јер је сезона била слабија него што се очекивало. У јулу и августу било је мање туриста, нарочито домаћих, који су раније просто отпуштједали нашу обалу.

Милион Југословена љетос је одморе проводио ван граница земље. Јасно је зашто их је онда било мање на будванском ривијери. Домаћи туристи су схватили да, ето, има и других мора, ако не лепших, а оно са гостопримљивим домаћинима.

Управо о томе ових дана, када је јасно колико је сезона оманула, разговарају два наша суграђанина — Пере, један од шефова у угоститељству које припада друштвеном сектору, и Јоко, који издаје собе у сопственој кући.

— Море, Пере, ви сте доста криви! — кори га Јоко. — Дигли сте, брате, толико цијене да туристи неће да долазе ни код нас. Храна и пиће напрено су скупи, узимате таксе за купање, за паркирање, за боравак... Само што још ваздух не наплаћујете! И зато, богами, беже у Грчку и Шпа нију.

НАШЕ НАРАВИ

Кад су криви и Пере и Јоко

— Није баш тако, Јоко! — одрвала је Пере у жељи да свом саговорнику поближе објасни разлоге високих цијена. — Знаш, ми смо ове хотеле градили на брзину за годину-две, па сад за њих платали велике камате и апартете, јер су кредити били неповољни. Поред тога, ми смо сезонско угоститељство, не можемо дати пансион испод 200 динара.

— Е, ту сам те чекао! — прекида га Јоко. А како, брате, могосте од половине августа да сијекавате цијене? Како вам се тада исплатило да дајете пансион за 150 динара? Није било туриста, па сте морали. Видиш, да се исплатило.

— Добро, и да је тако — одрвала је изнервирана Пере — али зашто на нас сматрате сву кривицу. Мени се чини да наши гости више због вас домаћина беже у Грчку и друге земље. Ви их тјерате тамо, а не ми.

Узбуђени Јоко тражи да му Пере из друштвеног сектора објасни како

је он то крив за недолазак гостију.

— Јако, брате, да ти одмах кажем. Дође гост код тебе, наплатиши му за кревет по шездесет, па и седамдесет динара, иако се зна да је прва категорија 55. Један у Ластви је наплаћивао лани и 170 динара за ноћ, јер није било мјesta у Будви. О гостопримству да не причамо — давно сте заборавили на то. Чим вам гост дође пред праг, дочекате га намрђени, оштро му кажете какав је „кућни ред“: нема употребе кухиње, бојлер је укључен од тога до тога, кафа се не може скувати, пегла се не смије укључити, увече се мора долазити до десет сати, јер је послије галама и то ремети домаћинов сан. Стављате фластере на утичице за струју, грдите дјечу гостију, па им преједну и море, и сунце, а и ти Јоко, домаћине! Зато беже у Грчку...

Разговор се полако претварао у препирку. Јоко је оптуживао Пере како су плаже нечисте, смећа има и

ИСТИЧЕМО

ПОШТЕНИ НАЛАЗАЧИ

ЧЕСТО У НОВИНАМА прочитамо „Обијена продавница лопови у бјекству“, „Опљачкали пошту“, „Ухваћени дрски провалници... Таквих догађаја има готово у свим мјестима, мада више у већим центрима. Међу актерима прљавих послова обично налазимо младе људе, који су тек изашли из школских клуба или су раније кренули стрампутицом.

Много рјеђе у новинама прочитамо како је неки младић или дјевојка својим гестом задивио околну, спасао друштвену имовину, помогао у невољи. Истина, међу нашим омладинцима има и много поштених и пожртвованих који своје поступке сматрају нормалним, па су зато рјеђе „гости“ новинских стубаца. Зато ћемо извијети два примјера, недавно забиљежена у нашој општини, који заслужују да буду истакнути.

Примјер први: Млада Парижанка Мари Јелардо одмарала се у току септембра у

Међународном омладинском центру у Бечичима. Једног дана, враћајући се с плаже у друштву свога пријатеља Рада Аврамовића из Београда, пронашла је новчаник с већом сумом новца, неколико докумената из којих се видјело да је власник из Чехословачке. Мари и Раде су одмах однijели новац и докуменат у Туристичко насеље „Праха“. Обоје су били срећни што су непознатом госту, који је за тренутак био забораван, могли да врате мир и спокојство и да му остатак одмора учине угоднијим.

Примјер други: Шестог септембра ученици Основне школе „Стјепан Митров Љубишић“ Вања Павићевић Слободан Мићић и Драган Ковачевић (на слици) враћали су се око 13 часова својим кућама. На путу код моста на Грђевици примијетили су

у Подкошљуну, на Пизани и у Гостопошки. У Петровцу, рече, нема ко да даде информације гостима, јер је укинута та служба. Па му онда поче причати о станицама аутобуским, које су руго — и оне старе и нове које се граде. Бучна музика од „Авале“ до Завале — свира љети и по шешина оркестара, а појачала су штимована да пуцају бубне опне.

Ни Пере није остајао дужан: признао је пропусте, али је Јоку упозијавао на грешке домаћина које су, по његовом мишљењу главне за недолазак туриста. Јер, рече, лоши глас се далеко чује.

Слушали смо дио разговора ова два наша туристичка радника, који су још дуго распредали ко је крив. Схватили смо да и један и други износе истину, да признају грешке. Наравно, један мисли да је увијек онај други више крив. А испоставило се да су за лошу сезону криви и Пере и Јоко.

С. ГРЕГОВИЋ

ПОВОДОМ ИЗЛОЖБЕ ДРАГАНА МАНДИЋА

СВОЈЕВРСНА ВИЗИЈА

УЗ ОВУ ПРИЛИКУ, неодговарајућем амбијенту галерије „Санта Марија“ у Будви, излагао је недавно своје мозаик-слике Драган Мандић. Учинило ми се да би требало да нас занима шта је то он имао да нам каже о себи међу нама, о нама, о нашем времену, јер умјетникову поруку није добро не разумијети — она увијек носи са собом упозорење које освешћује и тако помаже да се лакше нађе пут у сплетовима стаза.

По својој нарави непримеђен за повлачење поге за што узрокују велике драме, тих и ненаметљив, умјетник је стрпљиво стварао свој мозаик-слике и аквареле, којима нас је, можда, изненадио, а у сваком случају обрадовао.

И овога пута се показало да умјетници напор мора да дада за резултат могућност квалитетне, вишезначајне комуникације између ствараоца и публике.

Мандић, има, рекао бих, само једну тему: човјеково стварно или могуће станиште (чак и онда кад су му мотиви цијеће или планирски крајолик). То нам, наравно, не изгледа ништа необично. Мандић је по запиши архитект — дакле, пре додређен да брине о томе како ће људима обезбедити сигурност и мир. Али оно што посебно карактерише његово дјело није тема, није, чак, ни мотив, него НАПАДНО УПОРНО ОДСУСТВО ЉУДИ. Они су присутни само на један посредан начин, кроз свој протекли живот материјализован у облицима станица. Стварно — где су ту људи који не обрађују земљу око кућа, који се не шетају стазама и обалама, не гледају таласање мора, нити слушају ход вјетра по крововима и зеленим кроишњама? Где су се скрасиле мржња и љубав, где похлеша, где умор и очај, велике наде?

Погледајмо те куће, мостове и воде које мирују или теку брзо или појако... Да ли се то неко чека да дође издалека да се настани у тим кућама, да провире кроз прозор, да бар одшкрине ако не и отвори врату и упита пролазника о свему што може да буде плод времена? Чека ли се да неко прође преко моста и, можда, баци камичак у воду по којој, чак, ни водени кујси не укрштају путање? Остајемо без одговора. Једноставно, Мандићеве зграде су тајанствене, можда равнодушне или зраче тиху сјету...

Није ли ово амбијент човјека отуђеног од себе, од других, од природе?

Мандићева дјела рјечитије него томови писане ријечи казују каква је заблуда тражити сигурност и право на сопственост кроз НЕГАТИВНО — кроз огранињавање и скривање.

Мали прозори су овдје дати као изговор да се изнутира, с илузијом зебљиве сигурности, може да баци брз поглед у спољни премоћни свет, од кога, уобrazjava се, бране куће-љушture, лица-маске. Чини се да пролазника, ма колико био добросклон, не дочекује радосна добродошлица, да са свим што долази споља стиже и

подозрење, да је сваки поглед изнутра према вани и звидница, сваки поглед извана према унутра ухода.

Као да је спонтаност прогна са наших прагова, с наших усана, из наших дамара...

Мандић је, дакле, само привидно сликар спокоја, јер он, у ствари, жели мир. Као да је већ помало уморан од непрестаног напора за спаљењем у свијету, где се много шта надноси над његову тиху скромност, где божља чини да се друкчије мјеши лјудско трајање, где се вaspitavamo да будемо солидарни, а живот као да даје право и безобрзирни...

Занимљиво је да умјетник ни у једном случају не узима за мотив модерна архитектонска здана. Је ли му то његова подсвјест говорила из потаје: „Не то! Тамо се и смијех, и уздах, сусједа с муком подносе, јер су наметљиви, нежељени.“ Тамо је човјеково гнијездо једно велико ухо...“ А можда га је одвратило и то што тамо нема прожимања изграђеног и слободног простора — живе слике спрете приватног и јавног живота, могућности за најтешње саобраћаје и повремено потпуно осамљивање у коме може да се најмиру размишља о себи и сви-

јету и доносе одлуке о новим путовањима кроз стапло умирјући и рађајући садашњост. Онима који могу и хоће да приме умјетникову по руку — можда и несвесно исказују, свеједно — наметнују се свијест о потреби да се боримо за другачије људе и свијет у коме неће бити разлога за лаж и болест, стрепњу и сажаљење... Убијемо ли разлоге за тајне, нестаће и тајни и подозрења. Так у таквом свијету моћи ће се остваривати сврха живљења и пуноћа живота.

Умјетник, чини се, зна да буде понекад и јеретичан. Погледајмо само његову ком позицију коју сам називао за ову прилику „Црква на бедему“. Површином посматрачу, и сваком оном ко никада није ступио на тле Будве, ова композиција би могла да буде разлог да естетски доживљава или потицај за размишљање о брзом ходу времена. За познаваоца будванских прилика, она може да се дојми као неубичајени изазов. Иако Мандић ствара као „реалист“, у овој његовој „реалистички“ рађеној композицији НЕМА хотела „Авала“ нема оног непријатног набоја на простору између Старе Будве и падина које својим обрисима естет-

Црква на бедему

ГОСТ РЕДАКЦИЈЕ

БУДВА ЈЕ ПРЕДИВНА...

Недељко Гвозденовић у атељеу

ПОВОДОМ ЊЕГОВЕ ДЕСЕТЕ САМО-СТАЛНЕ ИЗЛОЖБЕ, обратили смо се академику Недељку Гвозденовићу да за читаоце „Приморских новина“ одговори на неколико питања. Одазивајући се нашој молби, познати умјетник је прво говорио о својим утиццима приликом „сусрета“ са Будвом и њеном публиком.

— Како сам обавијештен од својих пријатеља и добрих познавалаца ликовне културе у Будви — наставио је — моја изложба је примљена изнад свих очекивања, вјероватно захваљујући чињеници што је Будва, као привлачно туристичко место, доприносила и томе. Видију је сразмјерно велики број познавалаца ликовне уметности из земље и иностранства, а то за мене, као излагача, представља ограбрење и подстицај за даљи рад у ликовном изражавању.

— Шта нам мјожете рећи о дјелатности Модерне галерије? — гласило је наше прво питање.

— Из године у годину ова Галерија крчи се

би пут, о чему говори и то што су у њој, поред осталих, излагали Пеђа Милосављевић, Фиљо Филиповић, Лубарда, Милуновић, Стијовић, Берник, Прица и Чемерски. Пријатно сам се изненадио изложбом француског сликара и графичара Жилеа. Погледио бих још на похвале које је ова Галерија добила прије двије године у Арагоновом листу из пера ликовног критичара Жоржа Будина. Једном ријечју, за релативно кратко vrijeme Галерија се уврстила у најатрактивије у нашој земљи, што је, свакако, заслуга и оних који је воде. Предложио бих да водите рачуна о нивоу, и овако ће се доста чути, поготову што је Будва за кратко време изборила себи значајно место и велики ликовни реноме, што другим градовима није успјело, иако је њихов економски и културни потенцијал већи.

— Видјели сте први пут и Цетиње: можете ли нам рећи шта оно значи у оквирима југо-словенске културе?

— Цетиње је за мене изненађење, и поред тога што сам доста слушао и читao о њему и његовим културним установама. Ово што сам за кратко вријеме бораваком тамо видio и дожivio превазилази представу коју сам имао. Врло велики број музеја, културно-историјских споменика и галерија говори најбоље о Цетињу, као граду који би требало да постане ходонашне лубитеља свих културних објава. Очаран сам умјетничким музејом, који ће овако дана отворiti врате ликовној публици, јер видјeli на једном мјесту преко хиљаду експоната најистакнутијих представника ликовног стваралаштва из наше земље и иностранства представљајући љубитељима овога краснога мјesta. Дакле, „Црква на бедему“ за Будване (и не само за њих) значи ангажованi протест. Она је и својевrsna визија будућnosti, за јаву задржан сан, који је, како знамо, одраз жеље, а ова ćizaz наше потребе. Ова композиција убледљivo показује како умјетnik не може да буде neopredijeljen у односу на људске проблеме. Заиста, нема ни трупке истине у тврдњи да се може стварати умјетност ради саме умјетnosti.

— Послиje Budve, Ваша изложба ће бити отворена у Никшићу, мјесту одакле водите поријекло. Можете ли нам рећи, шта то за Вас значи у овом тренутку?

— У питању су, свакако, и сентиментални разлоги и обзiri — мој отац је рођен у Никшићу, ја сам прије неколико година у ова мања посjetio тај град. Зато бих желio да моју изложбу види што више младих, јер Никшић је прије свега, град ћака, студената и младих радника.

— Да Вас, на kraju, упитамо ко су били Ваши узори у умјетnosti?

— Знате како је, кад се пређe један развојни пут од пола вијека, тешко је навести само два или три имениа, јер оно што формира сликара, или доприноси његовом формирању, зрачи из различитих извора, различних епоха и средина, па, дабоме, и различитих личности. Могао бих номенути велике ликовне културе Блиског и Далеког истока, медитеранске цивилизације, затим већи број изузетно значајних личности — Холанђана, Њемаца, Шпанца, Француза и Италијана, нарочито браће Ле Нена из половине седамнаестог вијека, до великих савременика, који су одредили лик нашег данашnjeg slikarstva... А дозволите ми да, на kraju овог разговора, кажем да је Budva предивна.

Станко Паповић

ски загађују хотелски бунгалови. Уз бијело јасло наслонила се ливада што зове босу нову дјетета и шарене лентири. Зар не говори „Црква на бедему“: „Авала“ је нешто чега се треба ријешити што прије, јер је брана оку и сунцу, маестралу и кораку. Она је свједочанство о томе како се људи временом могу навићи на своју болест, као што могу завољити и бранити свим средствима, чак и науштрб свога здравља, раста и развоја“.

Навика да се све што јест узима као освештано и неприкосновено, чини своје и бранити да се погледом прореди кроз маглу предрасуда и кривих интереса што се простира пред паредним тренутком. Та иста навика чини да се не жели видjetи и да се зато не може видjeti истина: да су удружене немој и похлена одлучиле да оставе свој отисак, раскидајући цјелovitost овога краснога мјesta. Дакле, „Црква на бедему“ за Budvanе (и не само за њих) значи ангажованi протest. Она је и својevrsna визија будућnosti, за јаву задржан сан, који је, како знамо, одраз жеље, а ова ćizaz наше потребе. Ова композиција убледљivo показује како умјетnik не може да буде neopredijeljen у односу на људске проблеме. Заиста, нема ни трупке истине у тврдњи да се може стварати умјетnost radi самe умјетnosti.

Посетиоци галерија најчешће кажу да им се нешто свиђа или не свиђа, имајући увијек у проправности извиђање да се „не разумiju u umjetnosti“. Такви у длаку личе на one који суде о књизи којој су само ле тимично погледали још неотворене корице. Умјетничко дјело има сврхе као средство комуницирања само међу онима који су научили да гледају, да мисле, да говоре с људима, о људима, за људе.

Перо ПЕРОВИЋ

ЗА МЛАДЕ * О МЛАДИМА * МЛАДИ О СЕБИ

Светозар Марковић — идеолог и борац

Ријетко се о којој знаменитој личности из наше историје расправљало толико жучно као о Светозару Марковићу, који је, сам против свих, као идеолог и практични борац изложио осуду читавим капиталистичким поредаком, напао мојим привилегованим и устао против себичњаштва виших слојева друштва. Апостол модерне демократије не само код Јужних Словена него и код свих балканских народа, про повиједа је да треба ударати на све што је старо и на рушевинама ударити темеље за нову зграду. Није само апеловао на разум и осећања људи, већ их је позвано у борбу коју је сам водио.

Светозар, Марковић је нашу народну стварност сагледао са општечовечанске тачке гледишта и, као оличење свијести народа, био први човек у Србији који је приступио тешком и напорном раду за преобразовање друштва. За шест година своје јавне дјелатности, овај први наш Европејац, који се није забунио пред блиставом фасадом европске цивилизације, створио је значајно књижевно дјело и развио огромну политичку активност, тако да се слободно

зграпним сарказмима" и што ће његово име, још дуго послије његове смрти, изази-

ран, прогањам, мучен туберкулозом и растрзан неуморним пропагандистичким радом. Догодило се то 10. марта 1875. године у тршћанској болници. Нико тог јутра није присуствовао његовој агонији, нико није чуо његове посљедње ријечи. Сахрањен је на тршћанској гробљу са

ФИЛМСКИ портрети

ТОМ МИКС

ДО ПРВОГ СУСПРЕТА с филмском екипом, која је снимала у близини његовог ранча, Том Микс (1880 — 1940) је био каубој и гонич стоке, тако да није, и буквально, до тада видио ниједан филм! Тада је у сцени борбе са три изгладњене вука замјенио филмског каубоја и, сасвим неочекивано, за почео једну од најсјајнијих каријера на филму. Раније којички

наредник и ветеран из рата на Куби постигао је незапамћен успјех, тако да је и данас познат међу љубитељима вестерна широм света. За десет година рада испред камере, до 1930, када се сам по вукао, он је снимио око двије стотине филмова.

Соф. Агенција Прима

САМ СВОЈИМ УМОМ

...Човјек" — читамо у писму сестрама Нинковић — „који хоће савјесно да утиче на развјитак другога човјека, може да поступа само на један начин: да развија његову снагу мишљења, да научи да проматра чињенице сам својим умом и да сам умије правити логичне закључке. Сваки онај који тако не ради, већ који човјека хоће да кљука својим плановима и савјетима, као умијештеним којачима — тај може имати сваке друге намјере, само не да помогне развију онога на кога утиче. Такав „учитељ" је бесmisлено дијете, које хоће да задовољи своју амбицију, показујући своје „знање" и задобијајући извесне „пријатеље", или нитако, који хоће да постигне своje сијуне циљеве..."

Свеукупност односа производне чине економску основу друштва и базу на којој се темељи његова правна и политичка надградња. Те промјене, наравно, не настају механички, јер једно је преображај економских услова производње, а друго су идеолошки облици који их подстичу да свјесном акцијом и борбом рјешавају настале противуречности.

МАЛИ ЛЕКСИКОН

Кретање друштва

С ВИЛЕТ ОКО НАС, природа која нас окружује, средина у којој живимо, државе, градови и насеља — све се то, брже или спорије, мијења, поприма нове облике и карактеристике, усавршава се и напредује. Због тога нам се чини да у том свијету, у том друштву, неманичег постојања. Постоји, међутим, нешто што је вјечито, а то је, управо, непрестано кретање и мијењање: „Стално на том свијету" — како рече један пјесник „само м'јена јест".

Погледајмо како до тог мијења долази и шта је његов унапређашни мотор и покретач у људском друштву.

„Кључ" промјена не налази се само у природним силама, људској идеји, географским мијенама. Управо — тек је марксистичка мисао дала прави и потпуни одговор на ово питање — основни покретач промјена у друштву налази се у области производње. Процеси и печати који овде настају дају обиљежје свим односима у друштву и утичу на њихово постепено мијењање или бурни преобrazba. Другачије речено, промјене начина материјалне производње штитници утичу на мијењања целокупне грађевине друштвеног живота.

Да би опстали, људи морају да производе, при чему ступају у одређене односе производње, који не зависе од воље људи, односно оних који не могу мијењати како им се када праћају. Тај односи зависе од одређеног нивоа развијености људског друштва и његових материјалних производних снага.

Материјалне производне снаге долазе на одређену степену развоја у противречје с посто-

јејим односима производње, то јест начин коришћења средстава за производњу, који се правно изражава у облицима својине, постаје у одређеном тренутку преузак за развој материјалних снага друштва. И, уједно, да допушта њихов даљи развој, постаје његова кочни-

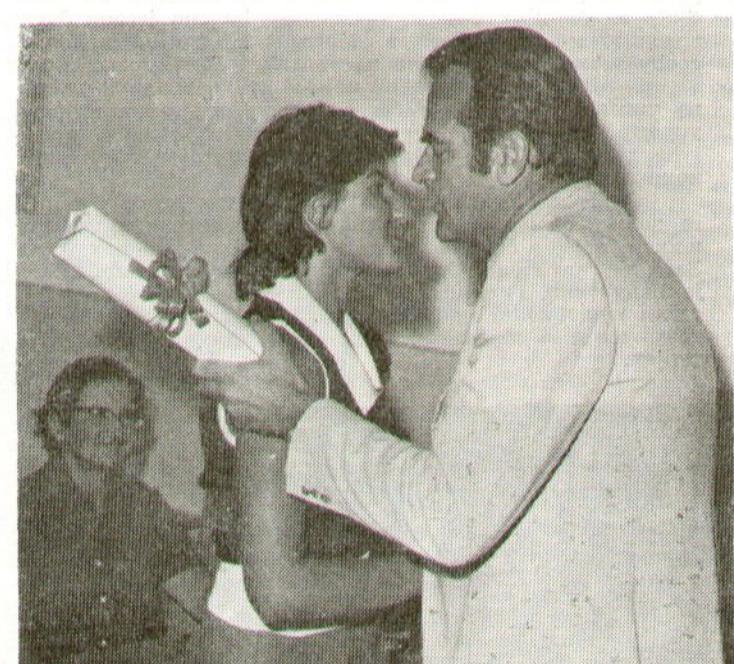
У ЈЕДНОМ ТРЕНУ

У једном трену
Мјесец успава
дјецу малену.

У једном часу
Сунце обасја
моју терасу.

У једном тренутку
дјевојчица обгрли
своју лутку.

У једном трену
смислих и ову
пјесму малену.
Силвана ПЕТРОВИЋ

ПРВА „ЛУЧА“

Почетак нове школске године обиљежен је у будванској основној школи пригодном свечаношћу на којој је директор Милорад Драговић уз искрене честитке, уручио диплому „ЛУЧА“ ученици Марици Греговић (на слици) која је постигла одличан успех и примјерно владање у свим разредима основне школе.

Наставник музичког васпитања Ристо Новаковић добио је на поклон ручни сат као признање за успјешан петнаестогодишњи рад у овој школи.

Марко Тановић

свим нечујно, без и једног цвијета, без и ријечи опроштаја, без и једног пријатеља. Само се ондашића српска влада, која је још истог дана сазнала за његову смрт, покурила да затражи да се сви списи који се буду нашли у његовој заоставштини, њој доставе, пошто „постоји сумња" да се међу тим списима налази списак „завјерника" против кнеза Милана.

ЦРНОГОРСКА ФУДБАЛСКА ЛИГА

УСПЈЕСИ „МОГРЕНА“ И „ПЕТРОВЦА“

Послије одличног старта Будвани и Петровчани настављају с добрим играма и постижу изванредне резултате.

„Могрен“ је у трећем колу био гост екипе „Графичара“ из Титограда и успио је да освоји бод (1:1). Била је то добра утакмица у којој су Будвани повели преко Елозовића, створили доста шанса, па су лако могли остворити и оба бода.

Недељу дана касније фудбалери „Могрена“ извели су прави подвиг: као домаћини, савладали су екипу бившег друголигаша „Сутјеске“ из Никшића, којој је то и први пораз од када се такмичи у Црногорској лиги. Успјех је утолико већи што у редовима Никшићана игра осам фудбалера, који су недавно остворили омладинско првенство Југославије. „Могрен“ је надвисио себе и приказао изванредну партију у којој су најбољи били Елозовић и Поповић, затим Рајковић и Грбачевић, мада треба истaćи да је сваки од тринаест фудбалера, који су играли на овој утакмици, дао пун допринос.

С обзиром да је Такмичарска комисија Фудбалског

савеза Црне Горе одлучила да се прекинута утакмица између „Спужа“ и „Могрена“ игра поново, послије четвртог кола Будвани имају четири бода и позитивну гол-разлику 3:1.

У трећем и четвртом колу Петровчани су сакупили максималан број бодова. Прво је у Петровцу декларисана екипа „Челика“ из Никшића — Ђаконовић, Шољага и Радуловић два пута су затресли мрежу Никшићана, док је голман Стојановић са моједном био савладан. Била је то изванредна утакмица на којој су Петровчани приказали допадљив фудбал и наговијестили да ће се ове године борити за пласман у средини табеле.

У четвртом колу Петровчани су савладали новог чла на републичке лиге, тим „Игала“ на његовом терену, уједно са 2:0. Бранко Вукотић био је веома сналажљив и два пута је затресао мрежу голмана „Игала“, док одбрана „Петровца“ није дозволила да буде изменађена. На овој утакмици бриљирали су Арчон, Вукотић и Ђаконовић, а и остали су играли веома добро.

С. Грегорић

Кошаркаши се припремају

Кошаркашко игралиште на Словенској плажи поново је оживјело: играчи „Могрена“ готово свакодневно тренирају, припремају се за улазак у Црногорску лигу.

— Лопта је дugo мировала — каже Иван Кузњецов, секретар клуба и један од највећих кошаркашких ентузијаста у Будви. — Љето и одмори ученични су да кошаркаши буду прилично одвојени од терена, али зато сада интензивно тренирају.

Са играчима „Могрена“ ради тренер Бранко Крковић, који је запошљен у предузећу „Свети Стефан“. Он користи сваки тренутак да би што више био с младима.

— Радимо на стицању физичке кондиције и на увјежбавању баратња с лоптом — каже Крковић. — Сметњу причињава то што немамо с киме да играмо пријатељске утакмице, које би нам много помогле. За разлику од ранијих сезона, такмичење ће ове јесени бити организовано по зонама, а „Могрен“ ће поново окучати срећу у квалификацијама за улазак у Црногорску лигу.

— Ранији турнири, на којима су учествовали екипе из читаве Црне Горе, били су веома непогодни и нису уопште били реални — изјавио је Иван Кузњецов, додајући да је због тога добро што ће у Републици бити неколико зона.

Хоће ли Будвани постати чланови републичке лиге, зависи од више фактора, а највише од самих играча, њихове воље и спремности да се жртвују за такав успјех. Зато ће Радуловић, Стешевић, Стругар, Мрваљевић, Илија Радуловић, Гиговић, Куљача, Бојковић, Вукотић и остали кошаркаши марљivo радити до квалификационих такмичења. А као плод тога рада треба очекивати и успјех.

С. Г.

Кошаркаши „Могрена“: Лопта је дugo мировала

У СЛИЦИ И РИЈЕЧИ

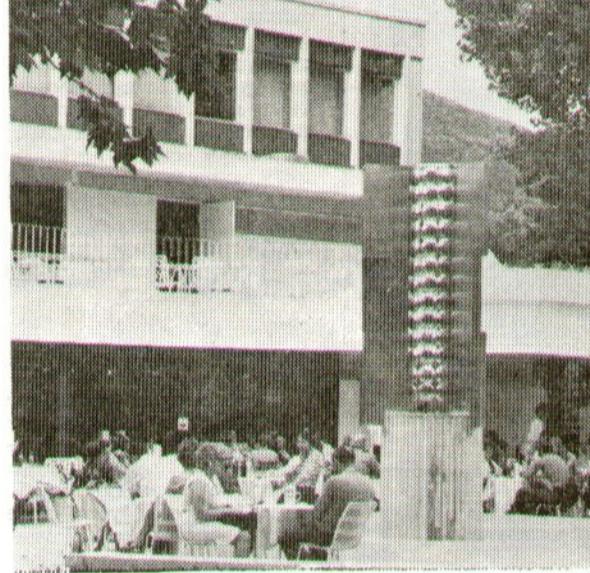
ДВА НОВА ОБЈЕКТА ПЛУС ЈЕДАН

Текст и снимци:
В. Ракочевић

НЕПУН мјесец дана пошто јој је, 13. јула ове године, ударен камен-темељац, отпочели су радови на згради Основне школе у Будви, коју њени грађани подижу из представа самодоприноса. Тренутно се на градилишту налази око четрдесет радника, а касније ће их, кажу, бити четири пута више.

Градитељи су сарадници из издавачког и индустријског комбината „Рад“ из Бијељине. Када буде готова — ученици се надају да ће сљедећу школску годину почети у њој — школска зграда стајаће два десет и пет милиона динара.

Као што наша фотографија показује, на градилиште, које је до прије кратког времена, било такорећи гола лединица, већ пристижу грађевинске машине и материјал.

ОСНОВНА организација удруженог рада „Авала“ — Будва добила је недавно још један репрезентативан објекат, у непосредној близини будванског парка, „наслоњен“ на зграду „Зете филма“, он већ постаје „мета“ објективна фотоапарата и камера домаћих и страних туриста. Што је посебно важно, „Сунце“ свакога дана привлачи све више гостију. Од дана устанка црногорског народа, када је на свечан начин пушти у рад, овај угоститељски објекат остварује — као и нам саопштише другови из ОУР „Авала“ — више него задовољавајући промет. Истина, у њему увијек има место, али очекује се да ће наредне сезоне свих 270 сједишта бити ако не ион стоп, а оно преко доброг дјела дана запосједнуто од стране „савремених помада“. Додајмо, на крају, да је „Сунце“ стајало 4,6 милиона динара.

МОНТАЖА овог тренажера, односно „плус један“ објекта није најуспјелија, али хтјели смо да покажемо како се изградњом нове аутобуске станице у Будви (на слици у горњем дијелу је досадашња) ишао баш много постигло, односно како су — ако се тако може рећи — очекивања многих Будвани прилично изневјерена, то јест како, упркос потрошених 1,3 милиона динара, проблем још увијек није скинут с „дневног реда“. Вјероватно се са толико представа није могло нешто више учинити, али када се чекало толико година, могло је још једну или двије, па да се проблем прихвати путника потпуно или бар за дужи период времена ријеши.

Да поменемо, на крају,

да су радови на овој станици извођени неуобичајеним темпом, чини нам се у двije смјене, а када су завршени — нико се не жури да је — како се то каже — „приведе њеној намјени.“